

1. oktober 2019

Olje- og energidepartementet

Høringsinnspill fra Sabima på NVEs forslag til en nasjonal ramme for vindkraft på land

Innledning:

Sabima vil vise til flere svært tunge internasjonale rapporter fra blant annet Naturpanelet (IPBES) som peker på at tap av natur og økosystemtjenester er en minst like stor og akutt trussel mot våre samfunn og klodens økosystemer som klimaendringer. Det er derfor viktig at vi i bestrebelsene på å løse ett miljøproblem, for eksempel ved produksjon av fornybar energi, ikke forverrer andre miljøproblemer.

Sabima mener det er hensiktsmessig med en nasjonal ramme for vindkraft som avgrenser utbyggingen, og som kan fungere som en overordnet strategi for utbygging. Men vi mener det er behov for en betydelig videreutvikling av forslaget som er sendt ut på høring, samt en forbedring av konsesjonsprosessen for utbygging, for at fremtidige vindkraftanlegg skal plasseres hensiktsmessig.

Sabimas innspill til nasjonal ramme for vindkraft på land:

- I dag er det ingen overordnet plan for utbygging av vindkraft, noe som har medført at mange vindkraftanlegg har vært anlagt i områder hvor konsekvensene for naturmangfold har vært svært uheldige.
- Vi ser verdien av at det utarbeides en nasjonal ramme for vindkraft på land som kan fungere som en overordnet plan for hvor det kan bygges ut vindkraft og som et styringsverktøy for fremtidig vindkraftutbygging. Vi mener naturen best ivaretas om en slik rammeplan kommer på plass. Samtidig har forslaget til nasjonal ramme vesentlige svakheter som må forbedres for at den skal fungere etter hensikten.
- Utarbeiding av forslag til nasjonal ramme har avdekket en rekke kunnskapsmangler som må følges opp med nødvendig kartlegging og kunnskapsinnhenting. Det er særlig behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget for effekten på fugler, inkludert trekkruiter som kan komme i konflikt med utbygging av vindkraft. Dette må løses både gjennom generell kunnskapsinnhenting om fugletrekk, og ved at det settes av tilstrekkelig tid til feltundersøkelser til riktig tid over flere feltsesonger i de enkelte konsesjonsprosessene. Vi viser forøvrig til høringssvar fra Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

- Det er behov for å styrke kunnskapsgrunnlaget om flaggermus for å sikre at det tas tilstrekkelig hensyn til utsatte arter ved utbygging av vindkraft. Kunnskapen må for flere av artene styrkes når det gjelder utbredelse, trekkveier, ynglesteder og overvintringsområder. Dette må løses både gjennom et betydelig kunnskapsløft for flaggermus, og i tillegg ved at det settes av tilstrekkelig tid til feltundersøkelser til riktig tid over flere feltsesonger i de enkelte konsesjonsprosessene.
- Effekten på insekter må vurderes i forbindelse med vindkraftutbygging. Her er den tilgjengelige kunnskapen begrenset til en tysk studie som anslår at tyske vindkraftanlegg dreper 1200 tonn insekter i året, og behovet for mer forskning om effekten og avbøtende tiltak er presserende. Det legges stadig frem rapporter om den negative utviklingen til insektbestandene og det er behov for å styrke kunnskapen om utbredelse og bestandsutvikling. Påvirkning på rødlista insektarter må vurderes i konsesjonsprosessen på lik linje som effekten på andre trua arter.
- Det er problematisk at kriteriene som ligger til grunn for utpeking av områder som er mest egnet for vindkraftutbygging gjør at urørt natur peker seg ut som mest attraktivt for utbygging. Det blir en feilprioritering om Norge ofrer verdifulle naturområder for å produsere fornybar energi til eget bruk eller for kraftutveksling med andre land.
- Vindkraft må som hovedregel ikke bygges i det begrensede arealet som består av inngrepsfrie naturområder (én km eller mer unna større tekniske inngrep). Miljødirektoratet regner cirka 40 prosent av planområdene for vindkraftanlegg som er bygd eller har fått konsesjon som inngrepsfri natur. Dette er samme andel som gjennomsnittet i de tretten områdene NVE har anbefalt som best egnet i Nasjonal ramme for vindkraft. Sabima mener dette er fullstendig uakseptabelt. Norske studier har vist at inngrepsfri natur typisk kan inneholde like store naturverdier som naturreservater.
- Videre må villmarkspreget natur (inngrepsfri natur i høyeste kategori = fem km eller mer unna større tekniske inngrep) være fullstendig utelukket for utbygging av vindkraftanlegg og legges inn som hardt eksklusjonskriterium i ramma. I de deler av landet som knapt har inngrepsfri natur i høyeste kategori, må også inngrepsfri natur i lavere kategorier tillegges stor vekt – da det i praksis er alt man har av slik natur.
- Utbygging av vindkraft må ikke føre til nedbygging av myr. Myr har klodens høyeste karbontetthet, og norske myrer lagrer minst 950 millioner tonn karbon, tilsvarende ca. 3500 millioner tonn CO₂ eller Norges årlige utslipp av klimagasser i 66 år. Stortinget vedtok 11. april 2019 forbud mot nydyrking på myr, og samtlige partier har i sine merknader til vedtaket gitt klare føringer om at også annen aktivitet som ødelegger myr bør forbys. Om det likevel forekommer tilfeller hvor myr bygges ned, må utslipp av karbon fra myra tas med i et klimaregnskap for å sikre at vindkraftverket får en positiv klimaeffekt.
- Nasjonal ramme for vindkraft må oppdateres når ny kunnskap og teknologi blir tilgjengelig. Eksempler kan være oppdatert kunnskap om effekten av utbygging på arter eller avbøtende tiltak som kan redusere den negative påvirkningen. Det

kan også gjelde oppdatert teknologi som for eksempel kan redusere problemet med iskast.

- Hensyn til villrein, også utover nasjonale villreinområder med randsoner, må inn som et mykt eksklusjonskriterium. Norge har et særlig ansvar for å ta vare på villreinen ettersom vi huser de siste livskraftige bestandene i Europa. Villreinområdene er allerede sterkt oppsplittet og alle former for videre fragmentering bør unngås. Også andre arter som er sårbare overfor forstyrrelser vil nyte godt av dette.
- Sabima støtter at referanseområder for kystlynghei er inkludert som et mykt eksklusjonskriterium. Det bør også tas særlig hensyn til Utvalgte naturtyper og truede naturtyper ved utbygging av vindkraft og disse områdene bør inn som mykt eksklusjonskriterium. Naturmangfoldloven gir hjemmel til å vedta Utvalgte naturtyper og det innebærer at det skal tas spesielle hensyn til forekomsten av naturtypen. Videre er Artsdatabankens rødliste over truede naturtyper en oversikt over hvilke naturtyper som har risiko for å gå tapt i Norge.

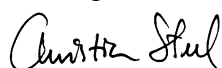
Sabimas innspill relatert til vindkraftutbygging:

- Dagens konsesjonsbehandling må forbedres. Det er for mange eksempler på at betydelige naturverdier har blitt skadelidende ved vindkraftutbygging, og dette må unngås i fremtidige utbygginger.
- Lovverket for energikonsesjoner må oppdateres og endres slik at det blir mer i tråd med plan- og bygningsloven, og de krav som der stilles til grundige prosesser og demokratisk medvirkning.
- I flere tilfeller har ikke kartleggingen i konsesjonsprosessen avdekket naturverdiene i området, og det er høyst varierende hvor grundige feltundersøkelser som har vært gjort i forbindelse med vindkraftverk så langt. Dette gjør at konsesjonen blir gitt på feil grunnlag. Det må stilles langt mer konsistente krav om tilstrekkelig omfang og kvalitet på kartleggingen av natur til å avdekke eventuelle verdier i området. Det må også stilles krav til kompetanse hos dem som kartlegger, og NVE må ta jevnlig stikkprøver av om konsekvensutredninger holder mål.
- Det må kreves at utbygger investerer i overvåkning og forskning etter at anlegg er bygget for å styrke kunnskapsgrunnlaget om effekten av utbygging.
- Det må sikres at avveiningene som tas i konsesjonsprosessen i tilstrekkelig grad hensyntar biologisk mangfold og økosystemtjenestene i området.
- Ved søknad om utsettelse av iverksettelsesdato på allerede gitte konsesjoner må konsesjonen gjennomgås på nytt i lys av dagens kunnskapsgrunnlag, teknologi, og politisk syn på vindkraft. Det må vurderes om det er behov for nye kartlegginger og ytterligere beregninger for at beslutningsgrunnlaget skal være tilstrekkelig.
- Det må ikke forbrukes mer natur enn absolutt nødvendig i utbygging av ny vindkraft. Prinsippene bak arealnøytralitet bør etterstrebes i samtlige nye prosjekter eller ved utvidelse av eksisterende prosjekter:
<https://www.sabima.no/et-arealnoytralt-norge/>

- Sabima mener Inngrepsfrie naturområder (INON) må gjeninnføres som et forvaltningsverktøy og benyttes både i arbeidet med nasjonal ramme og i konsesjonsprosessen.
- Nasjonal ramme for vindkraft omfatter ikke utbygging av vindkraftverk med installert effekt under 1 MW eller fem eller færre vindturbiner. Som en del av diskusjonen om utbygging av ny vindkraft bør det vurderes hvordan mindre vindkraftanlegg nær eksisterende infrastruktur og i bebygde strøk kan bidra til produksjonen av fornybar energi i Norge, og dermed redusere forbruket av inngrepsfri natur.
- Det økologiske grunnkartet og systemet for god økologisk tilstand må ferdigstilles. Det økologiske grunnkartet vil være til hjelp for utbyggere og myndigheter i prosessen og kan legge til rette for at inngrep kan gjennomføres der de får minst konsekvenser for naturmangfold.
- Det må ligge inne krav om restaurering av området når driften har opphørt med den hensikt å reetablere en betydelig andel av områdets tidligere naturkvaliteter. I den grad det er mulig må det også stilles krav til reversering/restaurering av inngrep gjort i anleggsfasen etter at vindturbinene er montert.
- Noe av de mest negative konsekvensene av vindkraftutbygging er veianleggene. Det må derfor stilles langt strengere krav til planlegging av veiframføring, inkludert grundige befaringer i felt, for å sikre mest mulig skånsomme traseer. Det må også gjennomføres FOU-arbeid for å sikte mot veiløse monteringer av vindkraftverk.

Vi ønsker lykke til med en grundig revisjon og ferdigstillelse av en nasjonal ramme for vindkraft!

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær